

Vapaaehtoistyön edistäminen ikääntyvässä yhteiskunnassa – Vapaa! - Fri! -hanke

Hankesuunnitelma

1. Yhteenveto

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa on linjattu, että väestön ikääntymisestä seuraavaan yhteiskunnalliseen muutokseen varautumiseksi laaditaan poikkihallinnollinen ikäohjelma yhteistyössä eri ministeriöiden, kuntien, kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa. Poikkihallinnollisen asiantuntijaryhmän valmisteleva kansallinen ikäohjelma 2030 (jäljempänä *ikäohjelma*) julkaistiin lokakuussa 2020 (sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:31). Yksi ikäohjelman vaikuttavuustavoitteista on, että vapaaehtoistyöllä on vakiintunut asema ikääntyvässä yhteiskunnassa. VAPAA! – FRI! -hanke toteutetaan osana ikäohjelman hanketyötä.

Hanke linkittyy oikeusministeriön koordinoimaan kansalliseen demokraatioohjelmaan 2025 (jäljempänä *demokraatioohjelma*). Hanke edistää demokraatioohjelmaan kirjattuja tavoitteita, jotka toteuttavat pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjauksia ”osallistavasta ja osaavasta Suomesta”. Lisäksi hankkeessa seurataan hallitusohjelmassa linjatun toimenpiteen edistämistä, joka liittyy vapaaehtoistyössä opitun tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

Hanke valmistellaan oikeusministeriössä. Hankkeen toimikausi on 16.2.2021-31.12.2022. Hankkeelle on nimitetty oikeusministeriössä virkasuhteessa toimiva määräaikainen hankepäällikkö.

2. Hankkeen tausta ja tarve

Vapaaehtoistoiminta on Suomessa laajaa, ja sen merkitys hyvinvoinnin lähteenä tunnustetaan yleisesti. Tutkijoiden arvioiden mukaan vapaaehtoistyön yhteiskunnallisen merkityksen arvioidaan tulevaisuudessa kasvavan entisestään.¹ Myös ikäihmiset osallistuvat aktiivisesti vapaaehtoistyön tekemiseen; tuoreimman vapaa-ajan osallistuminen –tilaston mukaan vuonna 2017 melkein 30 prosenttia yli 65-vuotiaista osallistui vapaaehtoistoimintaan viimeisten 12 kuukauden aikana².

Kansallisessa ikäohjelmassa tunnustetut toimintaympäristön muutokset, kuten väestön ikääntyminen, kaupungistuminen, ilmastonmuutos, järjestösektorin rahoituksen muutokset ja teknologinen murros vaikuttavat kansalaisten mahdollisuuksiin osallistua vapaaehtoistyöhön.³ Myös meneillään olevalla Covid-19 – pandemialla on ollut vaikutuksia ikäihmisten tarvitsemaan ja tekemään vapaaehtoistyöhön. Iäkäs väestö on määritelty viruksen kannalta riskiryhmäksi, jota suojataan monenlaisin toimenpitein ja suosituksin. Tämä kuitenkin tarkoittaa sitä, että vapaaehtoistyöllä on vähemmän tekijöitä, ja kaikkia fyysisistä kohtaamista sisältäviä muotoja ei ole voitu toteuttaa. Toisaalta myös nuorempien ikäryhmien auttamishalu ja osallistuminen vapaaehtoistyön tekemiseen on lisääntynyt kriisin myötä. Kriisin jälkihoidon kannalta ja varautumisessa erilaisista toimintaympäristön muutoksista aiheutuviin vaikutuksiin vapaaehtoistyön kannalta on tärkeää tukea ikääntyvien vapaaehtoistyön mahdollisuuksia, ja samalla saada nuoremmat ikäryhmät kiinnostumaan vapaaehtoistyön tekemisestä jatkossakin.⁴

3. Tavoitteet ja tavoitteiden seuranta

¹ Kansallinen ikäohjelma 2025

² Tilastokeskus; vapaa-ajan osallistuminen –tilasto, 2018

³ Kansallinen ikäohjelma 2025

⁴ Kansallinen ikäohjelma 2025

Hankkeen tavoitteena on vakiinnuttaa vapaaehtoistyön asemaa ikääntyvässä yhteiskunnassa ja edistää vapaaehtoistyön kautta eri taustoista tulevien ikäihmisten ja muiden yhdenvertaisia edellytyksiä vaikuttaa lähiympäristöön ja julkisiin palveluihin. Hanke sisältää kaksi yksityiskohtaisempaa osatavoitetta, joiden sisältö on kuvattu tarkemmin alla.

3.1 Vapaaehtoistyön tietopohjan selvittäminen

Hankkeen ensimmäisenä osatavoitteena on vapaaehtoistyön tietopohjan selvittäminen. Hankkeessa selvitetään ensinnäkin minkälaisia lainsäädännöllisiä tai hallinnollisia esteitä vapaaehtoistyön tekemiselle on olemassa. Tavoitteena on lisäksi selvittää, mitkä ovat vapaaehtoistyöhön liittyvät erityiset haasteet ikääntyvässä yhteiskunnassa ja miten ikäohjelmassa ja kansallisessa demokratiaohjelmassa kuvatut toimintaympäristön muutokset ja toimenpide-ehdotukset vaikuttavat vapaaehtoistyön tekemiseen (ml. toimintaympäristön muutokset, yhdenvertaisuuteen ja kansalaisjärjestöjen resursseihin liittyvät kysymykset).

Tavoitteena on tunnistaa eritaustaisten ikääntyvien moninaisuus ja vapaaehtoistyötä koskevat erityistarpeet. Lisäksi tavoitteena on selvittää, mitä ratkaisuja ja hyviä käytänteitä on olemassa vapaaehtoistyön houkuttelevuuden lisäämiseksi ja miten yhteiskunnan varautumisessa kriiseihin voidaan jatkossa tunnistaa kansalaistoiminnan ja vapaaehtoistyön edellytykset ja lisäarvo (esimerkiksi mitä voidaan oppia Covid-19 – pandemiasta ja mitä tulee huomioida sen jälkihoidossa).

Osana tietopohjan kartoittamista tarkastellaan myös johtamisen ja koordinaation merkitystä vapaaehtoistyön tukemisessa. Tavoitteena on selvittää, miten vapaaehtoistyötä voidaan tukea mahdollistamalla eri sektorien ja toimijoiden kestävä yhteistyö.

3.2 Ratkaisujen ja mallien kehittäminen

Toisena osatavoitteena on ratkaisujen ja mallien kehittäminen vapaaehtoistyön tukemiseksi, ja sen houkuttelevuuden lisäämiseksi. Tarkoituksena on kehittää ja ottaa käyttöön yhteistyössä sidosryhmien kanssa kehitetyt ratkaisuja ja malleja, joilla motivoidaan ja rohkaistaan ikäihmisiä osallistumaan vapaaehtoistyöhön sekä toisaalta sitoutetaan nuorempia ikäryhmiä mukaan toimintaan. Hankkeessa tarkastellaan ainakin mahdollisuutta hyödyntää työkaluina viestintä-, kannustin- ja/tai koulutuskampanjaa ja käynnistetään se. Lisäksi selvitetään tarve eri sektoreita ja toimijoita yhteen tuovalle ja vapaaehtoistyötä tukevalle yhteistyöfoorumille ja käynnistetään foorumin toiminta.

Viestintä-, kannustin- ja/tai koulutuskampanjan avulla on tarkoitus lisätä ymmärrystä vapaaehtoistyöstä ja sen merkityksestä. Osana kampanjaa voidaan luoda selkeät visuaaliset ohjeet ja kannustinkampanja vapaaehtoistyön tekemisen houkuttelevuuden lisäämiseksi ikääntyvässä yhteiskunnassa (mm. ikääntyneiden hyvinvoinnin ja merkityksellisyyden lisääminen). Hankkeella on tarkoitus myös lisätä Suomi.fi – vapaaehtoistyötä koskevien ohjeiden ja aineistojen tunnettuutta ja hyödyntämistä.

Eri sektoreiden ja toimijoiden välille perustettavan yhteistyöfoorumin tavoitteena on puolestaan edistää vapaaehtoistyötä tukevien rakenteiden sekä foorumien luontia eri toimijoiden yhteistyön parantamiseksi yli sektorirajojen sekä vahvistaa esimerkiksi kuntien, maakuntien ja järjestöjen yhteistyön mahdollisuuksia. Foorumin tehtävänä voi olla esimerkiksi tiedon jakaminen hyvistä käytänteistä ja yhteistyömahdollisuuksista, lainsäädäntöön ja toimintamalleihin liittyvä tiedollinen tuki sekä vuorovaikutuksen ja kumppanuuden lisääminen keskeisten sidosryhmien välillä.

4 Toteutus

4.1 Lähestymistapa

Hankkeen toteutustapa perustuu niin sanottuun yhteisten hyötyjen lähestymistapaan (mutual gains approach), joka on kansainvälisesti tunnettu neuvottelutekniikka. Uusien hallinnon valmistelutapojen kokeileminen

tukee demokratiaohjelman kirjausta kansalaisyhteiskunnan kuulemisesta valmistelussa varhaisemmin ja laajemmin. Tekniikan lähtökohtana on, että sidosryhmien näkökantojen ja huolenaiheiden huomioiminen, tavoiteltujen ratkaisumallien reunaehtojen määrittely sekä ongelmanratkaisu sisältyvät hankkeen toteuttamiseen työn alusta asti. Prosessi rakentuu sidosryhmien aidon osallistamisen ja asiantuntemuksen hyödyntämisen periaatteille ja näin varmistaa toimijoiden sitoutumisen prosessiin ja sen lopputuloksiin. Hankkeessa lopputuloksena syntyvät ratkaisuehdotukset perustuvat laajassa sidosryhmäyhteistyössä syntyneisiin ja yhdessä punnittuihin näkemyksiin. Toteutustapa vahvistaa yhteistä ymmärrystä toimintaympäristön muutosten moninaisuudesta, esiin nousevien haasteiden luonteesta ja eri ratkaisuvaihtoehtojen vaikutuksista ja luo samalla pohjaa ja kapasiteettia prosessiin osallistuvien myöhemmälle yhteistyölle.

Hanke tekee aktiivista yhteistyötä mm. eduskunnan vapaaehtoistoiminnan yhteistyöverkoston, Suomen Kuntaliiton ja kuntien, kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (KANE), Etnisten asioiden neuvottelukunnan (ETNO) sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa.

4.2 Työpaketit

Hanke sisältää seitsemän eri työpakettia. Työpakettien sisällöt on kuvattu aikajärjestyksessä. Työpaketteja 5, 6 ja 7 valmistellaan rinnakkain. Sisällöt ja etenemisjärjestys mukailevat yhteisten hyötyjen lähestymistavan rakennetta ja elementtejä. Jokaisen työpaketin kohdalla on todettu työpaketille varattu aikataulu ja mikä on työpaketin konkreettinen lopputulos.

Ensimmäinen työpaketti – alkukartoitus (20.1.-30.4.2021)

Hanke käynnistetään ns. alkukartoituksella, jossa taustaselvitykset ja sidosryhmien haastattelut rakentavat perustan hankkeen työskentelylle. Alkukartoituksen aikana terävöitetään hankkeen rajausta ja keskeisiä selvitettäviä asioita.

Ensimmäisessä työpaketissa tutustutaan ensinnäkin aihealuetta koskeviin keskeisiin raportteihin (ainakin Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toimintaedellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän loppuraportti, Valtiovarainministeriön raportti 39/2015 sekä Kansalaisyhteiskunnan ja vapaaehtoistoiminnan alatyöryhmän loppuraportti, oikeusministeriö 2018, KANEn suositukset kansalaisyhteiskuntapolitiikan kehittämiseksi, 2021) ja muihin toteutettuihin tai käynnissä oleviin hankkeen kannalta keskeisiin selvityksiin. Raporttien avulla luodaan ymmärrys siitä, mitä lainsäädännöllisiä/hallinnollisia esteitä on mahdollisesti edelleen olemassa sujuvan vapaaehtoistoiminnan toteuttamiseksi ja onko joitakin mainituissa raporteissa ilmeneviä suosituksia tarkoitus edistää tämän hankkeen sisällä.

Ensimmäisessä työpaketissa kartoitetaan laajasti keskeisiä paikallis-, alue- ja valtiotason toimijoita, joilla on liityntöjä vapaaehtoistyön edistämistehtäviin tai jotka tunnustetaan muuten merkityksellisiksi toimijoiksi hankkeen toimeksiannon kannalta. Lisäksi toteutetaan eri toimijoiden haastattelut (n. 20-40 kpl) ja selvitetään sidosryhmien halukkuus osallistua hankkeessa toteuttavaan yhteistyöprosessiin. Haastatteluissa käydään läpi ensinnäkin sidosryhmien alustavat näkemykset ja intressit liittyen hankkeen eri osatavoitteisiin ja vahvistetaan samalla alustavasti hankkeen tietopohjaa. Haastatteluissa käydään läpi esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: 1. Minkälaisia haasteita sidosryhmät tunnistavat vapaaehtoistyön kannalta ikääntyvässä yhteiskunnassa tietyn sidosryhmän edustajana? 2. Minkälaisia lainsäädännöllisiä/hallinnollisia esteitä sidosryhmät tunnistavat vapaaehtoistyön kannalta? 3. Minkälaisia ajatuksia sidosryhmien edustajille herää siitä, että hankkeen yhtenä lopputuloksena luotaisiin vapaaehtoistyön edistämiseksi eri sektorien ja toimijoiden yhteistyörakenne? 4. Minkälaisia viestintää/koulutusta/kannustusta tarvittaisiin vapaaehtoistyön edistämiseksi ja kenelle tällaista viestintää/koulutusta/kannustusta tulisi kohdentaa? 5. Mitä muita ajatuksia herää keinoista edistää vapaaehtoistyön houkuttelevuutta?

Kirjallisten selvitysten ja haastattelujen hahmottuu alustavasti, miten sidosryhmät painottavat hankkeen tavoitteita. **Ensimmäisessä työpaketissa tehdyn työn lopputuloksena kirjoitetaan yhteenveto sidosryhmähaastatteluiden tuloksista. Lisäksi aloitetaan väliraportin kirjoittaminen.**

Väliraporttiluonnoksessa kuvataan taustaselvityksissä ja haastatteluissa esiin tulleet lainsäädännölliset/ muut hallinnolliset vapaaehtoistyön esteet. Sidosryhmähaastatteluista tehty yhteenveto julkaistaan hankkeen hankeikkunassa.

Toinen työpaketti – projektin sisältö ja koordinaatio (1.5.- 30.6.2021)

Alkukartoituksen tekemisen jälkeen hankkeessa edetään prosessin toiseen työpakettiin. Toisen työpaketin aikana perustetaan yhteistyöryhmä, jossa ovat edustettuina keskeiset sidosryhmät ja viranomaiset (mm. ministeriöt, kunnat, järjestöt). Yhteistyöryhmä on vapaamuotoinen, eikä sitä aseteta erikseen. Ryhmän jäsenet sitoutuvat osallistumaan työskentelyyn koko hankkeen toimikauden ajaksi. Yhteistyöryhmä valmistelee ja hyväksyy hankkeelle yhteistoiminnallisen (osallistavan) prosessin sisällön ja sitoutuu yhteisiin pelisääntöihin (mm. miten tiedotetaan yhdenmukaisesti, aktiivinen osallistuminen, kunnioittava puhetyyli, budjetin käytön päälinjat). Hanketyöryhmä voi asettaa vapaamuotoisia alatyöryhmiä tiettyjen esiin nousevien kysymysten tarkemmaksi selvittämiseksi (esim. case-esimerkkien kerääminen ja tutkimustieto järjestöjen toiminnan tilasta). Tässä vaiheessa sitoutetaan osapuolet mukaan työhön ja luodaan hankkeelle omistajuus. Hanketyöryhmän työ jatkuu läpi koko hankkeen toimikauden.

Toisessa työpaketissa järjestetään laaja sidosryhmien keskustelutilaisuus verkossa, jossa käydään läpi hankkeen tavoitteet, prosessin kuvaus, mitä sidosryhmiltä odotetaan ja käydään läpi sidosryhmähaastatteluiden tulokset sekä alustavat havainnot esiin nousseista lainsäädännössä tai muissa hallinnollisissa käytännöissä havaituista haasteista. Työpajassa kirkastetaan hankkeen tavoitteita priorisointikeskusteluilla. Käsiteltäviä kysymyksiä voivat olla esim.: 1. Onko huomiot toimintaympäristön muutoksista ja keskeisistä haasteista hahmotettu oikein? 2. Minkälaisia ajatuksia sidosryhmähaastatteluiden yhteenveto herättää toimeksiannon jatkovalmistelun kannalta (nouseeko jokin teema erityisen tärkeäksi, tulisiko hankkeen toimeksiantoa kohdistaa johonkin tiettyyn teemaan, tms.?) Yhteistyöryhmä käsittelee työpajan tulokset.

Toisen työpaketin lopputuloksena asetetaan yhteistyöryhmä, suunnitellaan prosessin tarkempi sisältö, sitoutetaan keskeiset sidosryhmät hankkeen toteuttamiseen, toteutetaan sidosryhmätilaisuus sekä kirkastetaan hankkeen tavoitteet. Verkkotyöpajan tuloksista laaditaan yhteenveto ja se julkaistaan hankeikkunassa.

Kolmas työpaketti - tietopohjan vahvistaminen (1.7.-30.11.2021)

Kolmannessa työpaketissa siirrytään selventämään faktoja ja ratkaistavia asioita ja vahvistetaan vapaaehtoistyön tietopohjaa.

Tämä työpaketti sisältää erilaisia selvitystöitä, kuten kansainvälisten esimerkkien tutkimista, kansallisten viranomaisrakenteiden ja vapaaehtoisten yhteistyöfoorumien mallien etsimistä. Lisäksi yhteistyöryhmä pyrkii hahmottamaan tulisiko hankkeen tueksi tilata uutta tutkimusta hanketta tukevasta aiheesta. Tarvittaessa käynnistetään hankintaprosessi selvitysten tilaamiseksi.

Työpaketti sisältää alustavasti kaksi sidosryhmäkuulemistilaisuutta. Toteutus tapahtuu soveltuvalla verkkotyökalulla. Työpajoissa kerätään sidosryhmien kokemuksia ja havaintoja nykytilasta. Työpajat voivat olla kohdistettu erilaisille ryhmille, jotta saadaan tietoa eri taustoista tulevien ikäänntyvien ja nuorten henkilöiden kokemuksista. Työpajoissa voidaan käydä läpi esimerkkejä, miten toiminta on muuttunut eri toimijoiden näkökulmasta ja minkälaisia haasteita muutokset ovat aiheuttaneet. Keskustelussa saattaa syntyä jo oivalluksia mahdollisista ratkaisuehdotuksista. Työpajojen tavoitteena on tietopohjan vahvistaminen ja erilaisten näkemysten ja näkökulmien kuuleminen. Työpajan keskusteluista tehdään yhteenveto, joka julkaistaan hankeikkunassa ja viedään hanketyöryhmälle tiedoksi. Kolmannessa työpaketissa voidaan toteuttaa myös kansalaisille suunnattu verkkokysely (esim. otakantaa.fi), jolla vahvistetaan hankkeen tietopohjaa.

Kolmannen työpaketin lopputuloksena kirjoitetaan väliraportti, jossa kuvataan vapaaehtoistyön tilaa ikääntyvässä yhteiskunnassa, esiin tulleita ja tunnistettuja lainsäädännöllisiä tai hallinnollisia vapaaehtoistyötä hankaloittavia esteitä sekä keskeisiä muita haasteita/teemoja, jotka vaikuttavat vapaaehtoistyön houkuttelevuuteen. Väliraportti lähetetään lausuntokierrokselle avoimesti lausuntopalvelu.fi –palvelun välityksellä. Väliraportti toimii pohjana hankkeen jatkotyöskentelylle.

Neljäs työpaketti – yhteisten ratkaisujen etsiminen (1.12.-31.3.2022)

Neljännessä työpaketissa edetään etsimään yhteisiä ratkaisuja hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi. Neljäs työpaketti sisältää alustavasti ainakin kaksi eri työpajatilaisuutta. Neljännen työpaketin työpajoissa kartoitetaan parhaita käytäntöjä ja ideoita sekä mahdollisesti kiinnostavia kv-esimerkkejä ja kuullaan asiantuntijapuheenvuoroja. Esimerkit toimivat pohjana keskustelulle, jossa osallistujat tuottavat lisää mielenkiintoisia ratkaisumalleja keskusteltavaksi. Esiin tulevia malleja käsitellään tässä vaiheessa lopullisten ratkaisujen elementteinä, joita yhdistelemällä haetaan järkevintä ratkaisumallia. Ainakin tarkastellaan ideoita koulutus-, kannustin- tai viestintäkampanjan sekä yhteistyöfoorumien luomiseksi. Tarkoituksena on tuottaa ensin paljon erilaisia ideoita ja lähteä vähitellen rajaamaan ideoista toteuttamiskelpoisimmat, joiden tarkempaa sisältöä jatkjalostetaan myöhemmin tulevissa työpajoissa. Työpajan lopputuloksena syntyy ymmärrys siitä, minkä ratkaisumallien toteuttamista jatkoselvitetään ja mitkä vaihtoehdot rajautuvat kokonaan pois. Työpajassa käydyistä keskusteluista tuotetaan yhteenveto, joka julkaistaan hankeikkunassa.

Neljännessä työpaketissa voidaan järjestää myös esimerkiksi digiraati, jossa ”testataan” työpajoissa syntyneitä ideoita tai tuotetaan esimerkiksi nuorten oma ehdotus yhteiseksi ratkaisuksi aikaisemmista työpajoista saatujen suuntaviivojen perusteella. Lisäksi työpaketissa voidaan järjestää tarvittavia asiantuntijatapaamisia tai alatyöryhmien kokoontumisia esimerkiksi alustavien ratkaisumallien yksityiskohtien toteuttamiskelpoisuuden selvittämiseksi.

Neljännen työpaketin lopputuloksena saavutetaan alustava ymmärrys vaihtoehtoisten ratkaisujen päälinjoista, eli hahmotetaan ainakin, onko ratkaisuna koulutus-, kannustin- tai viestintäkampanja vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuuden lisäämiseksi ja mikä olisi tällaisen kampanjan alustava sisältö. Lisäksi syntyy ymmärrys siitä, minkälainen yhteistyöfoorumi tukisi eri sektorien ja toimijoiden yhteistyötä ja mitä tehtäviä tällaisella yhteistyöelimellä tulisi vähintään olla. Myös muiden syntyvien ratkaisuehdotusten toteuttamiskelpoisuuden selvittämistä jatketaan. Lopputulokset kirjataan valmisteltavaan raporttiluonnokseen.

Viides työpaketti – lopullisten ratkaisujen muotoilu (1.4.-30.6.2022)

Viidennessä työpaketissa työstetään valittujen ratkaisumallien lopulliset sisällöt. Työskentely toteutetaan työpajamuotoisena tai muuten sidosryhmiä osallistaen. Tarvittaessa järjestetään pienempiä asiantuntijatapaamisia. Alustavasti tämän työpaketin toteuttamiseen sisältyy kaksi eri työpajaa. Työpajat voivat olla kohdistettu laajemmin eri sidosryhmille tai tarkemmin valikoiduille asiantuntijoille. Työpajojen sisällöt tarkentuvat valmistelun edetessä.

Viidennen työpaketin lopputuloksena viimeistellään hankkeen loppuraportti, jossa kuvataan aikaisemmin mainittujen kokonaisuuksien lisäksi 1. suositukset hankkeessa tunnistettujen lainsäädännöllisten tai hallinnollisten esteiden korjaamiseksi, 2. vapaaehtoistyön houkuttelevuutta edistävän koulutus-, kannustin- tai viestintäkampanjan ydinsisältö ja toteuttamisen aikataulu, 3. vapaaehtoistyötä edistävän eri sektorien ja toimijoiden yhteistyötä tukevan foorumin/rakenteen sisältö ja tarvittavat jatkotoimenpiteet sen toteuttamiseksi (rahoitus, asettaminen yms.), sekä 4. muut ehdotukset ja niiden toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet vapaaehtoistyön houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Väliraportti lähetetään lausuntokierrokselle. Jos loppuraportti sisältää suositusten, kampanjan ja yhteistyöfoorumien lisäksi muita ehdotuksia vapaaehtoistyön houkuttelevuuden lisäämiseksi ja toimenpiteet ovat toteutettavissa hankkeen aikataulun puitteissa, niiden valmistelua jatketaan osana työpaketteja 6 ja 7.

Kuudes työpaketti - koulutus-, kannustin- ja/tai viestintäkampanjan toteuttaminen (1.4.-31.12.2022)

Kuudes ja seitsemäs työpaketti aloitetaan samanaikaisesti viidennen työpaketin kanssa. Näitä kolmea työpakettia valmistellaan rinnakkain. Kuudennessa työpaketissa hiotaan koulutus-, kannustin- tai viestintäkampanjan tarkempi sisältö ja etsitään hankkeelle sisällöntuottaja. Vaihe sisältää myös kampanjan hankintamenettelyyn.

Kuudennen työpaketin lopputuloksena toteutetaan koulutus-, kannustin- tai viestintäkampanja.

Seitsemäs työpaketti – yhteistyöfoorumin käynnistys (1.4.-31.12.2022)

Seitsemäs työpaketti aloitetaan samanaikaisesti viidennen ja kuudennen työpaketin kanssa. Seitsemännessä työpaketissa toteutetaan tarvittavat toimenpiteet yhteistyöfoorumin käynnistämiseksi. Tämä vaihe voi sisältää myös aloitustapahtuman järjestämisen keskeisille toimijoille.

Seitsemännen työpaketin lopputuloksena yhteistyöfoorumin toiminta alkaa.

5 Seuranta ja raportointi

Hankkeen etenemistä seurataan hankesuunnitelman, talousseurannan, viestintäsuunnitelman, yhteistyöryhmän, toimeenpanoryhmän ja ohjausryhmän kokousten ja tuotosten kautta. Jokaisen työpaketin lopputuloksena syntyy kirjallinen tuotos; joko yhteenveto tai hankkeen loppuraportin osa. Myös hanketyöryhmän kokousten ja työpajojen kutsut, kokousten esityslistat, osallistujalistat ja muistiinpanot ovat osa raportointia.

Ikäohjelman ohjausryhmä toimii hankkeen ohjausryhmänä. Hankkeen etenemisestä ja tuloksista raportoidaan ikäohjelman toimeenpanoryhmälle jokaisen työpaketin valmistumisen jälkeen.

6. Saavutettavuus

Saavutettavuus⁵ tarkoittaa esteettömyyttä digitaalisessa maailmassa: sitä, että mahdollisimman moni erilainen ihminen voi käyttää verkkopalveluja mahdollisimman helposti. Saavutettavuus on ihmisten erilaisuuden ja moninaisuuden huomiointia verkkopalvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa. Saavutettavuus parantaa yhdenvertaisuutta digitaalisessa yhteiskunnassa. Kun saavutettavuus on huomioitu mahdollisimman hyvin, erilaiset ihmiset voivat käyttää itsenäisesti verkkopalveluja. Saavutettavuus on tekniikkaa, helppokäyttöisyyttä ja sisällön ymmärrettävyyttä. Saavutettavuutta voi myös ajatella näkökulmana, joka kiinnittää huomion erilaisiin käyttäjiin, heidän moninaisiin tilanteisiinsa, tarpeisiinsa ja mahdollisiin rajoitteisiinsa tai haasteisiinsa. Saavutettavuus onkin keskeisesti myös asiakaslähtöisyyttä.

Esteettömyydellä viitataan erityisesti rakennusten ja muun rakennetun ympäristön helppokulkuisuuteen ja toimivuuteen. Ympäristö tai yksittäinen rakennus on esteetön silloin, kun se on erilaisille käyttäjille toimiva, turvallinen ja miellyttävä ja kun rakennuksen kaikkiin tiloihin on helppo päästä.

Hanke sitoutuu noudattamaan edellä kuvattuja saavutettavuuden elementtejä kaikissa toimissaan. Esimerkiksi hankkeen puitteissa järjestettäviin tapahtumiin, kokouksiin tai seminaareihin osallistumisesta ei peritä maksua. Lisäksi eri kieliversioita (suomi, ruotsi, englanti) hyödynnetään hankkeen viestinnässä ja materiaaleja tuotettaessa. Hankeikkunassa julkaistavat aineistot täyttävät saavutettavuuden vaatimukset. Vammaiset

⁵ <https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/yleista-saavutettavuudesta/>

henkilöt otetaan myös huomioon hankkeen toimintoja ja viestintää suunniteltaessa ja toteuttaessa. Saavutettavuus eri muodoissaan otetaan huomioon myös hankkeen puitteissa toteutettavissa hankinnoissa. Hanke priorisoi helposti luettavia tekstejä ja muotoiluja.

7. Sukupuolten tasa-arvo

Hankkeen puitteissa toteutetaan sukupuolten tasa-arvoa seuraavilla tavoilla:

- hankkeeseen osallistuu sekä naisia, miehiä ja muita
- hankkeen kohderyhmät koostuvat naisista, miehistä ja muista
- koulutustilanteissa käytetään sekä nais- että miesesimerkkejä
- hankkeen puitteissa järjestettävät kokoukset, tapaamiset ja tapahtumat suunnitellaan kiinnostaviksi sukupuolesta riippumatta

8. Jatkuvuus

Hanketta ja sen toimintoja suunniteltaessa ja toteutettaessa kiinnitetään huomiota myös niiden jatkuvuuteen hankkeen toimikauden jälkeen. Hankkeen toiminta, tavoitteet ja tuotokset on suunniteltu niin, että ne läheisesti tukevat olemassa olevia OM:n toimialueen prosesseja, verkostoja ja toimintoja parhaiden synergiaetujen saavuttamiseksi ja hankkeen vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Hankkeen tuotoksia ja havaintoja voidaan hyödyntää mm. OM:n myöhemmissä koulutuksissa.

Hanke liittyy läheisesti kansalliseen demokraatiohjelmaan 2025, joka kattaa pääministeri Marinin hallitusohjelman lukuisat kansalaisyhteiskuntaa ja osallisuutta edistävät toimet. Tietoa hankkeesta tullaan jakamaan laajasti myös muissa valtioneuvoston työryhmissä ja verkostoissa. Hankkeen jatkuvuutta ja sen tuotosten hyödynnettävyyttä myös tulevaisuudessa voidaan edistää lisäksi hankkeen loppuraportin ja sen jakamisen kautta. Hankkeessa luotavan yhteistyöfoorumien tavoitteena on tukea eri sektoreiden ja toimijoiden välistä yhteistyötä ja tiedonkulkua myös hankkeen päättymisen jälkeen.